

روایت همدلی ایرانی ها در قلب معنوی کشور برای وداع بارهبر شهید انقلاب

میزبان و میهمان نداریم

۳

عکس: فاطمه جاهدی/شهرآرا

پذیرش زائران در محل های اسکان

بخش مهمی از برنامه ریزی شهرداری منطقه ثامن برای مراسم وداع بارهبر شهید، به اسکان زائران اختصاص یافته که طبق آمار رسمی ۲۲ هزار نفر شب است. شهردار منطقه ثامن گفت: علاوه بر آماده سازی مجموعه ورزشی وحدت با ظرفیت ۶۰۰ نفر، مدیریت شهری با همکاری تشکل های مردمی، ۷۰ مسجد و حسینیه فعال و زمین های خالی بزرگ مقیاس را به چرخه اسکان اضافه کرده است. در این میان، چند مسجد محوری از جمله علی اکبری های نوغان، امام جعفر صادق^(ع)، حاج آخوند و صاحب الزمان^(عج) معجدار نقش اصلی را ایفا می کنند. حسین عبدا... زاده افزود: با همکاری شهرداری، بنیاد کرامت آستان قدس رضوی و گروه های مردمی از استان کرمان، کمپ های اسکان در شهرستان شوشتری (یک و ۳) و بوستان های شهید فهمیده و سراج، از نخستین ساعات برای پذیرش خیل عزاداران مهیا شده اند.

شهر خبر

۳ میهمان نوازی دختران محله بالاخیابان در مراسم بدرقه قائد امت سقای زائران رهبریم

۲ آمادگی رانندگان تاکسی مشهد برای خدمت رسانی به زائران مراسم تشییع رهبر شهید حواسمان به میهمانان پدر هست

میهمان نوازی دختران محله بالاخیابان در مراسم بدرقه قائد امت

سقای زائران رهبریم

از این رو با تکیه بر دانش نوین، پای هوش مصنوعی را به این رویداد معنوی باز کردند.

سارا حسینی، دانشجوی رشته هنر که مسئولیت هماهنگی بین اعضای گروه را بر عهده دارد، می گوید: با استفاده از هوش مصنوعی، به طراحی پوسترها و محتوای تبلیغاتی برای فضای مجازی پرداختیم تا پویش «نذر آب» و همچنین مراسم تشییع را به بهترین شکل ممکن اطلاع رسانی کنیم. رسانه در فضای مجازی، بخشی از کار بود که در چند جلسه، آن را به دوستانمان که در این زمینه آشنایی نداشتند، آموزش دادیم.

این دختر نوجوان توضیح می دهد که هر ساله در دهه آخر صفر، همسایه ها در زمینه اسکان، طبخ غذا برای زائران و شستن لباس های آن ها همراهی می کنند. حسنی تهیه اقلام دارویی را نیز یکی از اقدامات مهم گروهشان در این روزها می داند و می گوید: باتوجه به اینکه اهالی خیابان هاتف با اسکان زائران بیگانه نیستند، برای پذیرایی از تشییع کنندگان رهبر شهید هم نیاز نبود برنامه ریزی خاصی انجام دهیم. بعضی کارها شاید به نظر کوچک باشد اما تأثیر زیادی در اجرای درست مراسم دارد. ما با تبلیغاتمان در فضای مجازی و بین همسایه ها توانستیم مقداری داروی پرکاربرد، حدود هزار بطری آب معدنی با برند ایرانی و مبلغی برای خرید آب تهیه کنیم تا در میان زائرانی که در کوچه ها و دور از مسیر اصلی قرار می گیرند، توزیع کنیم. دختران محله بالاخیابان، با در هم آمیختن سنت خدمت و نوآوری رسانه ای، فصل تازه ای از همدلی را رقم زدند. نذر آب، تشنگی عزاداران را در گرمای هوا، با آبی که برکت ایرانی داشت، فرونشاند و تلاش رسانه ای شان، پیام همدلی و وفاداری را به گوش دیگران رساند.

دارد. فکر کردیم که شاید تأمین آب برای کوچه های فرعی هم لازم باشد؛ مسیریایی که ساکنان اطراف حرم آن ها را بهتر بلدند.

خانه با اینکه امسال کنکور دارد، به خوبی می داند که رویداد مهمی مانند تشییع رهبر را با هیچ بهانه ای نباید از دست بدهد؛ بنابراین به همراه دوستانش در پایگاه بسیج، پویشی را با عنوان «نذر آب، راه اندازی کردند. هدف، تأمین آب معدنی برای تشییع کنندگان بود. اما نه هر آبی؛ آبی با برند ایرانی، تا این اقدام خداپسندانه، فرهنگ سازی برای حمایت از تولید ملی نیز باشد. کاری که رهبر شهید همیشه بر آن تأکید داشتند. این ابتکار، نمادی از نگاه دقیق و مسئولانه نسل جوان است.

● ● هوش مصنوعی در خدمت تبلیغات فرهنگی

این دختران نوجوان کارشان به اینجا ختم نشد؛ آن ها به خوبی می دانستند که در عصر ارتباطات، رسانه، نقشی بی بدیل دارد.

نجمه موسوی اخیابان های اطراف حرم، نفسشان را حبس کرده اند، نه به خاطر گرمای سوزان تابستان، که از فرط اندوهی بزرگ. مردمی که در غم از دست دادن رهبر شهید، راهی مشهد شده اند. زیر تیغ آفتاب راه می پیمایند و الوداع می گویند. دختران محله بالاخیابان به رسم میهمان نوازی شایسته از زائرانی که برای بدرقه رهبر شهیدشان به مشهد آمده اند، پویش نذر آب راه انداخته اند و از مرحله طراحی پوسترو اطلاع رسانی تا توزیع بطری های آب در میان زائران را خودشان انجام می دهند.

● ● فرهنگ سازی استفاده از تولیدات ملی

دختران نوجوانی که بیشتر از چهار ماه انتظار کشیده اند تا بتوانند در مراسم تشییع و تدفین رهبر شهید نقشی داشته باشند، وقتی متوجه شدند در گرمای تیرماه، زائرانی از سراسر دنیا به مشهد خواهند آمد، دست به دست هم دادند تا این وداع تاریخی را بی نقص به سرانجام برسانند و با درک عظمت لحظه، پای کار آمدند تا میزبان خوبی برای جمعیت میلیونی سوگوار باشند. آن ها ضمن هم اندیشی با فرمانده پایگاه بسیج خواهران حضرت زینب (س) در مسجد صاحب الزمان (عج) خیابان هاتف در محله بالاخیابان، به این نتیجه رسیدند که مهم ترین کار، رساندن آب گوارا به زائران است.

خانه ظهوریان یکی از دخترانی که در بخش طراحی پوسترو تبلیغات گروه را همراهی کرده است، می گوید: با اینکه مسئولان شهری، آستان قدس، شهرداری و دیگر نهادها زیرساخت های اولیه برای حضور زائران را تدارک دیده اند و در مسیرهایی که زائران زیادی از آن می گذرند، آب کافی وجود

آمادگی رانندگان تاکسی مشهد
برای خدمت رسانی به زائران مراسم تشییع رهبر شهید

حواسمان به میهمانان پدر هست

انجام دهیم، اما همین احترام، راهنمایی درست و برخورد خوب، بهترین خدمت است. ابراهیمی از همکارانش هم دعوت می کند که این چند روز را متفاوت ببینند؛ از همه راننده های تاکسی می خواهد بادل و جان پای کار باشند تا میهمان نوازی مشهدی ها به بهترین شکل دیده شود. همه تلاش کنیم مردم با رضایت از این شهر بگردند.

در میان حرف های راننده ها، یک جمله بیشتر از بقیه تکرار می شود: «ما هر چه داریم از برکت امام رضا (ع) است». شاید همین نگاه باعث شده است خدمت به زائر و میهمان، برای بسیاری از آن ها فقط یک وظیفه شغلی نباشد، بلکه ادای دینی باشد به شهری که سال ها ست نامش با میزبانی گره خورده است. آن ها معتقدند مراسم تشییع، آزمونی برای همدلی مردم مشهد است؛ آزمونی که پشت فرمان تاکسی هم می توان از آن سربلند بیرون آمد. شاید به همین دلیل، آخرین توصیه محمد رضا ابراهیمی به همکارانش، ساده اما ماندگار است: «انسانیت را فراموش نکنید؛ خدمت به مردم، خدمت به اهل بیت (ع) است.»

صفری قریب، راننده ای با حدود ۳۰ سال سابقه کار، این گونه توضیح می دهد: اگر پدرت بگوید برو میهمانم رابیاور، دیگر با او مثل یک مسافر معمولی رفتار نمی کنی. این میهمان ها هم، برای ما همین جایگاه را دارند.

او می گوید خدمت به زائران امام رضا (ع) همیشه برای رانندگان افتخار بوده و حالا که میهمانانی از سراسر کشور برای مراسم تشییع به این شهر می آیند، وظیفه شان سنگین تر از قبل است. به گفته او، اگر شرایط مسیر اجازه بدهد، حتی حاضر است بخشی از مسیر را بدون دریافت کرایه طی کند تا میهمانان راحت تر به مقصد برسند؛ «مهم این است که وقتی از مشهد می روند، خاطره خوبی از مردم این شهر در ذهنشان مانده باشد.»

● ● راننده تاکسی، اولین میزبان زائر

چند متر آن طرف تر، محمد رضا ابراهیمی که از سال ۱۳۸۲ تاکسی ران است، از مسئولیتی می گوید که فراتر از شغلش تعریف می کند. او معتقد است راننده تاکسی، نخستین چهره ای است که بسیاری از مسافران با آن روبه رومی شوند و همین برخورد اولیه می تواند تصویرشان از مشهد را بسازد. او می گوید: اول از همه باید خوشامد بگوییم و بعد، هر کمکی از دستان برمی آید، انجام بدهیم. شاید نتوانیم کار بزرگی

مهدی افتاده از چندین روز قبل از شروع مراسم تشییع و تدفین رهبر شهیدمان، خیابان های مشهد حال و هوای ویژه ای پیدا کرده است. بین رانندگان تاکسی که بخش مهمی از میزبانی زائران را به عهده دارند، صحبت از مسیرها، ازدحام جمعیت و مهمان هایی است که از شهرهای مختلف راهی مشهد می شوند. بعضی ها تصمیم گرفته اند این روزها، کارشان فقط جابه جاکردن مسافر نباشد؛ می خواهند سهمی در میزبانی از میهمانان «پدر شهید امت» داشته باشند.

● ● مسافربری رایگان

شروع صبح ۱۵ تیر، زمانی که همه برای رسیدن روز تشییع رهبر شهید لحظه شماری می کنند، کنار ایستگاه تاکسی خیابان شهید نواب صفوی در محله پایین خیابان، راننده ها از حال و هوای این روزها حرف می زنند. یک نفر نگران ترافیک است، یکی درباره مسیرهای جایگزین صحبت می کند و در این میان علی حسینی می گوید: این روزها باید بیشتر از همیشه حواسمان به مردم باشد.

برای بسیاری از آن ها، این روز فقط بحث کار نیست؛ روزی است که باید رسم میهمان نوازی مشهدی ها را به نمایش بگذارند. محسن

روایت همدلی ایرانی‌ها در قلب معنوی کشور
برای وداع با رهبر شهید انقلاب

میزبان و میهمان نداریم

اولین صدای جنگ

فرزاد بازپاروهادی مرزبان متولیان موکب امام رضا^(ع) از بندرعباس هستند. دیروز از راه رسیده اند و امروز کارهای راه اندازی را تمام کرده اند. مرزبان می گوید: اگر خدا بخواهد، سه چهار روزی هستیم اما کار مافقط مربوط به همین چند روز نیست. ما از شب اول جنگ شروع کردیم. از همان موقع موکب را در بندرعباس برپا کردیم تا بعد عاشورا. حالا هم آمده ایم اینجا، تا این چند روز در خدمت زائرانی باشیم که برای تشییع رهبر شهید به مشهد می آیند.

چند نوجوان که از جنوب آمده اند. در مسیر تشریفشان به حرم، اتفاقی موکب اهالی بندرعباس را پیدا کرده اند. دخترها چادرهای بندری به سر دارند و لجه های گرم جنوبی شان، آدم را به هم صحبتی فرامی خواند. دور میزی که سبزی ها را برای پاک کردن روی آن ریخته اند، نشسته اند. می گویند: «آمده ایم برای کمک به کارهای موکب». می پرسیم: «اهل کدام شهرید؟ تا کلمه «میناب» از دهانشان بیرون می آید، قلم فشرد می شود. بآلخندی از زوی غم می گویم: «پس شما همان هایی هستید که اولین صدای جنگ را شنیدید؟» حمیرا سبز چه جواب می دهد: «مادر روستای اسپنگان دوهو در نزدیکی میناب زندگی می کنیم». و اطهر زارعی دنباله حرف رفیقش را می گیرد: «روستای ما نیم ساعتی با میناب فاصله دارد. صدای انفجارها را از دور شنیدیم و حوالی ساعت ۱۱ بود که اول از شبکه های مجازی و بعد تلویزیون فهمیدیم که جنگ شده». هر کدام از دخترها دوست و آشنا و فامیلی در میناب دارند. حمیرا می گوید «محمدرضا شهنساری، اهل روستای خود مان بود که شهید شد». و اطهر از مریم باذر روزها جلالی نام می برد که بان هانسبت فامیلی داشت.

شوراهای اجتماعی
محل پای کار میزبانی

صدای نوحه خوانی سیداحمد حسینی، پیرمرد اهل کرج که نوحه خوان اهل بیت^(ع) است، در میان صدای بلندگوها گنگ و نامفهوم به گوش می رسد اما آن چنان جانانه برای مقتداش می خواند که رهگذاران دورش جمع می شوند و هم نوا با او از داغی که بردل دارند، اشک می ریزند. ابراهیم خواجهایی هم از کرمان آمده است و با چرخاندن سپندان بزرگی بین مردم، زائران را به سمت موکب هایی که پذیرایی دارند، دعوت می کند.

اما بخش مهمی از کار بر عهده اهالی منطقه است که در جلسه ای مشترک بین دو شورای اجتماعی محلات بالاخیابان و پایین خیابان و معتمدان و قدیمی های محل دست به دست هم داده اند و نیازهای مسافران را شناسایی و رفع می کنند. کمیته آب، نان، دارو، بیخ و حتی امداد راه انداخته و در مساجد اصلی منطقه مستقر شده اند. مردم همیشه در صحنه هم فریزرها را پر از یخ کرده و بطری های آب را در مساجد جمع کرده اند. حتی از قبل نان تهیه کرده اند تا زائرانی که در مساجد و حسینیه ها اسکان داده می شوند، به دنبال نان نباشند. برخی خانم ها غذاهای ساده طبخ و در میان زائران توزیع می کنند. یکی از اقدامات خوب و جالب توجه که حاصل سال ها میزبانی از زائران است، ایجاد کمیته ای مخصوص مفقودان است که به پیشنهاد حجت الاسلام والمسلمین سیدهادی خداداد حسینی، مسجد امام حسن^(ع) در خیابان شهید شوشتری تبدیل به پایگاهی می شود تا گمشده ها را به آنجا هدایت کنند. این روزها هر کس به اندازه سهم خود در مراسم بدرقه رهبر شهید مشارکت می کند.

سکینه تاجی اره باغ رضوان چند شب است که میهمان دارد. زائران تشییع آقای شهید از راه رسیده و در خنکای شب و در منظره ای روبه مرقد و بارگاه امام رضا^(ع) کوله بار سفر از دوش انداخته اند تا دمی در جوار امام و نزدیکی موکب ها خستگی راه از تن به در کنند. این روزها و شب ها مشهد و آدم هایش سنگین ترین وظیفه میزبانی را به عهده دارند. هر چند خادمی از سراسر این سرزمین نور و استقامت به مشهد آمده اند تا ساعتی خدمتگزار زائران بدرقه آقای شهید مان باشند. ساکنان بالاخیابان و پایین خیابان نیز رسم میزبانی را خوب بلدند. آن ها که سال ها است در ایام مختلف به ویژه دهه آخر صفر، پذیرای خیل عظیم زائران رضوی هستند، امسال قبل از اربعین به استقبال میزبانی می روند. این روزها که رهبر انقلاب به شهر خود بازمی گردند و در جایی که مبارزانشان علیه ظلم را شروع کردند و در جوار امام مهربانش آرام می گیرند، همه مردم با هم همراه شده اند.

ابوچکش آمد!

هر لحظه به تعداد خانواده هایی که گوشه ای زیراندازی پهن کرده و نشسته اند، اضافه می شود. حوض های خالی ره باغ، شده اند زمین بازی بچه هایی که در همین چند ساعت حسابی با هم رفیق شده اند و مشغول بازی هستند. پاکبانان لحظه ای دست از کار نمی کشند و مدام در حال جارو زدن و تمیز کردن محیط اند. خادمان موکب ها بطری های آب و سینی چای را بین جمعیت توزیع می کنند. از پشت بعضی چادرها صدای برخورد ظرف و ظروف و قابلمه به گوش می رسد و بوی مطبوع غذا افشا را پر کرده است. چند نفری در تدارک موکب کردن و سایبان زدن فضایی هستند تا فردا محیط مناسبی برای استراحت زائران آماده کنند و از گرمای آفتاب نجاتشان دهند. از دور چشم به مردمی می افتد که دارد چیزی چکش مانند را روی کتف پسر بچه هایی که به صف ایستاده اند، می زند.

جلوتر می روم. می بینم بایک دست، تکه چوبی را روی عضلات پشت پسری که ایستاده است، حرکت می دهد و باد دست دیگر چکش چوبی را با ضرباتی کنترل شده، روی آن می زند. حسین مرادی که از ورامین آمده، متخصص ماساژ درمانی است و بیش از ۱۲ سال است که در این حوزه درمانگری می کند و به قول خودش، «دیسک کمرو درهای سیاتیک و میگرنی را با این روش که نامش «تاکسن تراپی» است بهبود می بخشد». هفت هشت سالی هست که به عنوان ماساژور در مسیر پیاده روی اربعین فعالیت می کنم. طوری شده به محض اینکه از مرزد می شوم، عراقی ها کوله قرمز رنگم را با انگشت نشان می دهند و می گویند ابوچکش آمد! این چند روز آمده ام تا کمی از درد ها و خستگی های راه سفر را از تن زائران بیرون کنم.»

وکیل نیوسین به کاتالان شهرآرامجله منطقه ثامن که بالا را نشان میدهد

بالا خیابان، پایین خیابان

مجلات منطقه‌ها

شهرداری منطقه ثامن تمام توان خود را برای برگزاری بزرگترین مراسم تشییع مشهد بسیج کرد

حضور تمام عیار در روز وداع

شده است. اودرباره روشنایی هم گفت: شرکت برق، متولی افزایش و بهبود روشنایی است و در همین راستا، نورپردازی در محور شیرازی بیشتر شده است. در میدان بیت المقدس هم آذین بندی های گسترده‌ای با استفاده از ۱۶ هزار و ۵۰۰ متر ریسه قرمز اجرا شده است. جلوه‌های بصری این مراسم نیز با نصب ۲۰ هزار متر ریسه پارچه‌ای مشکی، ۷۰۰ آویز ستونی با مضامین انقلابی، ۵۰۰ پرچم بیرقی در خیابان طبرسی و آویختن ابرپرده‌های سیاه از ساختمان‌های مرتفع اطراف حرم تکمیل شده است.

آمادگی تمام عیار

مشاور عالی شهردار مشهد در پایان تأکید کرد: برای بهتر برگزار شدن مراسم وداع بارهبر شهید، از جزئی ترین موارد تا اساسی ترین کارها بررسی شده و در زمینه ایجاد سرویس بهداشتی که ضروری ترین مسئله است تا جمع‌آوری زباله، برنامه‌ریزی جدی صورت گرفته است. همچنین در میدان بیت المقدس باتوجه به تراکم جمعیتی، موانع میدان شامل نازل‌های آب‌نما و آلمان‌های داخلی کاملاً حذف شده است تا هیچ مانع و خطری، شهروندان را تهدید نکند.

۱۱۰۰ لیتری و ۱۳۰ سطل زباله پرتابل در معابر منتهی به حرم جانمایی شده است. ظرفیت ماشین‌های حمل زباله و تانکرهای شست و شو راهم به دو برابر روزهای عادی افزایش داده ایم و به ۳۰ دستگاه رسانده ایم. عیداً... زاده بیان کرد: برای تسهیل در امور بهداشتی زائران، بیش از هزار چشمه سرویس بهداشتی در ۹۱ نقطه از معابر جانمایی شده که ترکیبی از ظرفیت‌های ثابت، کانکس‌های سیار و مشارکت‌های محلی از جمله بازارها، حسینیه‌ها و تکیا است. از طرفی ۴۳ دستگاه آب سردکن و سقاخانه و ۱۴ آب‌خوری جدید نیز برای بهره‌برداری زائران در سطح منطقه فعال شده است.

ایمنی و روشنایی مسیرهای تشییع

در بخش زیرساخت‌های عمرانی و ایمنی مسیرهای تشییع، عملیات گسترده لکه‌گیری با استفاده از ۵۰۰ تن آسفالت در محورهای منتهی به حرم اجرایی شده است. حسین عیداً... زاده گفت: به منظور ارتقای امنیت عابران، نرده‌های بی‌آرتی خیابان اندرگو جمع شده و برای حذف اختلاف سطح و هم‌سطح‌سازی معبر، آسفالت‌ریزی شده است. همچنین برای جلوگیری از حوادث احتمالی در ازدحام جمعیت، درختان حاشیه معابر تا ارتفاع دو و نیم متر هرس شده و تشتک‌های پای درختان فضاهای سبز نیز برای ایمنی بیشتر، به‌طور موقت پر

سمیرا شاهیان | شهرداری منطقه ثامن به عنوان کانون اصلی حضور زائران و مجاوران، همه توان عملیاتی و لجستیکی خود را برای میزبانی از بزرگ‌ترین مراسم تشییع سال‌های اخیر بسیج کرده است.

حسین عیداً... زاده، مشاور عالی شهردار مشهد، درباره مراسم وداع با شکوه بارهبر شهید در مشهد گفت: باتوجه به پیش‌بینی حضور بی‌سابقه جمعیت، شهرداری این منطقه، علاوه بر تکرار رکوردهای قبلی در حوزه خدمات شهری، با تمرکز بر مدیریت بحران، فضای محیطی و اسکان گسترده، شرایط ویژه‌ای برای برگزاری این مراسم فراهم کرده است.

خدمات شهری و سلامت عمومی

شهردار منطقه ثامن در حوزه خدمات شهری و سلامت عمومی گفت: باتوجه به ثبت رکورد ۳۶۰ تن زباله در تنها یک روز از دهه آخر صفر سال گذشته و پیش‌بینی فراتر از آن در این مراسم، نیروهای رفت و روب در سه شیفت کاری متوالی به صورت شبانه‌روزی مشغول فعالیت هستند. او اضافه کرد: برای مدیریت پسماند، بیش از ۲۰ مخزن

حسین عیداً... زاده
شهردار منطقه ثامن

نگاهی به آرامگاه مشاهیر معاصر در حرم رضوی

هم نشینی در جوار خورشید

سمیرا شاهیان | بعضی از رواق‌های حرم امام رضا (ع)، مانند توحیدخانه، دارالسلام و دارالحججه، امروز فقط یک فضای دینی نیستند، بلکه به نمادی از هم‌نشینی ارزش‌های انقلاب اسلامی با حریم ملکوتی امام رضا (ع) تبدیل شده‌اند. باتدقیق شخصیت‌های دینی و سیاسی برجسته در این مکان‌ها در دوره معاصر، توجه زائران بارگاه رضوی به این نمادهای ایثار و خدمت هم جلب شده است.

حجت‌الاسلام سید اسماعیل واعظی خطیب

شهادت ۲۷ اسفند ۱۴۰۴

محل تدفین: رواق دارالحججه

وزیر اطلاعات سابق که در جنگ تحمیلی سوم به شهادت رسید، در رواق دارالحججه، در کنار خانواده‌اش و دیگر شهدای خدمت به خاک سپرده شد. این رواق که محل زیارت خانواده‌هاست نزدیک‌ترین مکان به مرقد مطهر امام رضا (ع) است.

سرلشکر شهید محمد شیرازی

شهادت ۹ اسفند ۱۴۰۴

محل تدفین: رواق دارالحججه

رئیس‌دفتر نظامی رهبر شهید انقلاب اسلامی، از شهدای جنگ تحمیلی سوم، هم در دارالحججه مدفون است. دسترسی به این مزار نیز به دلیل اینکه رواق دارالحججه خانوادگی است، برای همگان مقدور است.

آیت‌ا... سید جواد خامنه‌ای

رحلت ۱۵ تیر ۱۳۶۵

محل تدفین: رواق توحیدخانه

توحیدخانه از رواق‌های شمالی حرم مطهر است و بین دارالفیض و صحن انقلاب اسلامی قرار دارد. بزرگانی از جمله پدر رهبر شهید انقلاب، آیت‌ا... سید جواد حسینی‌خامنه‌ای، میرزامهدی اصفهانی و آیت‌ا... سیدعبدالله... شیرازی در این رواق مدفون هستند. دسترسی به این رواق که در ضلع شمالی آن، پنجره فولاد معروف نصب شده، فقط برای بانوان مقدور است.

حجت‌الاسلام و المسلمین

سیدعبدالکریم هاشمی‌نژاد

شهادت ۷ مهر ۱۳۶۰

محل تدفین: رواق دارالسلام

روحانی و خطیب سرشناس که در سال‌های اول انقلاب اسلامی، به دست یکی از اعضای نفوذی سازمان مجاهدین خلق به شهادت رسید، در رواق دارالسلام حرم امام رضا (ع) به خاک سپرده شده است.

آیت‌ا... سیدابراهیم رئیسی

شهادت ۳۰ اردیبهشت ۱۴۰۳

محل تدفین: رواق دارالسلام

دارالسلام با مساحت ۲۲۷ مترمربع در جنوب شرقی روضه منوره قرار دارد و به دستور بانو گوهرشاد ساخته شده است. در این رواق که در قسمت جنوبی حرم امام رضا (ع) قرار دارد، رئیس‌جمهور شهید تدفین شده است. محل دفن ایشان گرچه در مسیر زائران حرم رضوی است، فقط آقایان به آن دسترسی دارند.

آیت‌ا... عباس واعظ‌طیسی

رحلت ۱۴ اسفند ۱۳۹۴

محل تدفین: رواق توحیدخانه

تولیت اسبق حرم امام رضا (ع) و نماینده ولی فقیه در خراسان رضوی از دیگر علمای دفن‌شده در رواق توحیدخانه است. از صحن انقلاب که وارد قسمت روضه منوره شویم، در ابتدا توحیدخانه وجود دارد و در ضلع شمالی توحیدخانه، رواق دارالشکر جای دارد که در حال حاضر، محل عبادت بانوان به شمار می‌رود.